

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ യുദ്ധകാണ്ഡേ

॥ ത്രിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ॥

ഇന്ദ്രജിതോ ബ്രഹ്മാസ്ത്രേണ വാനരസേനാസഹിതയോഃ
ശ്രീരാമലക്ഷ്മണയോർമൂർച്ഛാ

തതോ ഹതാൻ രാക്ഷസപുംഗവാംസ്താൻ
ദേവാനതകാദിത്രിശിരോത്രികായാൻ |
രക്ഷോഗണാസ്തത്ര ഹതാവശിഷ്ടാ -
സ്തേ രാവണായ ത്വരിതാഃ ശശംസുഃ || 6.73.1 ||

തതോ ഹതാംസ്താൻ സഹസാ നിശമ്യ
രാജാ മഹാബാഷ്പപരിപ്ലുതാക്ഷഃ |
പുത്രക്ഷയം ഭ്രാതൃവധം ച ഘോരം
വിചിന്ത്യ രാജാ വിപുലം പ്രദധ്യൗ || 6.73.2 ||

തതസ്തു രാജാനമുദീക്ഷ്യ ദീനം
ശോകാർണവേ സമ്പരിപുപ്ലുവാനം |
രഥർഷഭോ രാക്ഷസരാജസൂനു -
സ്തമിന്ദ്രജിദ് വാക്യമിദം ബഭാഷേ || 6.73.3 ||

ന താത മോഹം പരിഗന്തുമർഹസേ
യത്രേന്ദ്രജിജ്ജീവതി നൈര്യതേശ |

നേന്ദ്രാരിബാണാഭിഹതോ ഹി കശ്ചിത്
പ്രാണാൻ സമർഥഃ സമരേഭിപാതും || 6.73.4 ||

പശ്യാദ്യ രാമം സഹ ലക്ഷ്മണേന
മദ്ബാണനിർഭിന്നവികീർണഭേദഹം |
ഗതായുഷം ഭൂമിതലേ ശയാനം
ശിതൈഃ ശരൈരാചിതസർവഗാത്രം || 6.73.5 ||

ഇമാം പ്രതിജ്ഞാം ശൃണു ശക്രശരേന്ദ്രാഃ
സുനിശ്ചിതാം പൗരുഷദൈവയുക്താം |
അദ്യൈവ രാമം സഹ ലക്ഷ്മണേന
സന്തർപയിഷ്യാമി ശരൈരമോഘൈഃ || 6.73.6 ||

അദ്യേന്ദ്രവൈവസ്വതവിഷ്ണുരുദ്ര -
സാധ്യാശ്ച വൈശ്യാനരചന്ദ്രസൂര്യാഃ |
ദക്ഷ്യന്തി മേ വിക്രമമപ്രമേയം
വിഷ്ണോരിവോഗ്രം ബലിയജ്ഞവാടേ || 6.73.7 ||

സ ഏവമുക്ത്വാ ത്രിദശേന്ദ്രശത്രു -
രാപ്യച്ഛ്യ രാജാനമദീനസത്തുഃ |
സമാരുരോഹാനിലതുൽയവേഗം
രഥം ഖരശ്രഷ്ഠസമാധിയുക്തം || 6.73.8 ||

സമാസ്ഥായ മഹാതേജാ
രഥം ഹരിരഥോപമം |
ജഗാമ സഹസാ തത്ര
യത്ര യുദ്ധമരിന്ദമഃ || 6.73.9 ||

തം പ്രസ്ഥിതം മഹാത്മാന -
മനുജശ്മുർമഹാബലാഃ |

സംഹർഷമാണാ ബഹവോ
ധനുഃപ്രവരപാണയഃ || 6.73.10 ||

ഗജസ്കന്ധഗതാഃ കേചിത്
കേചിത് പരമവാജിഭിഃ |
വ്യാഘ്രവൃശ്ചികമാർജാര -
ഖരോഷ്ഠൈശ്ച ഭുജംഗമൈഃ || 6.73.11 ||

വരാഹൈഃ ശ്വാപദൈഃ സിംഹൈ -
ർജംബുകൈഃ പർവതോപമൈഃ |
കാകഹംസമയൂരൈശ്ച
രാക്ഷസാ ഭീമവിക്രമാഃ || 6.73.12 ||

പ്രാസപട്ടിശനിസ്ത്രിംശ -
പരശ്വധഗദാധരാഃ |
ഭുശുണ്ഡിമുദ്ഗരായഷ്ടി -
ശതഘ്നീപരിഘായുധാഃ || 6.73.13 ||

സ ശംഖനിനദൈഃ പൂർണൈ -
ർഭദരീണാം ചാപി നിഃസ്പന്ദൈഃ |
ജഗാമ ത്രിദശോന്മാരി -
രാജിം വേഗേന വീര്യവാൻ || 6.73.14 ||

സ ശംഖശശിവർണേന
ഛത്രേണ രിപുസുദനഃ |
രരാജ പ്രതിപൂർണേന
നഭശ്ചന്ദ്രമസാ യഥാ || 6.73.15 ||

വീജ്യമാനസ്തതോ വീരോ
ഹൈമൈർഹേമവിഭൂഷണഃ |

ചാരുചാമരമുഖൈശ്ച

മുഖ്യഃ സർവധനുഷ്മതാം || 6.73.16 ||

സ തു ദൃഷ്ട്വാ വിനിർയാന്തം

ബലേന മഹതാ വൃതം |

രാക്ഷസാധിപതിഃ ശ്രീമാൻ

രാവണഃ പുത്രമബ്രവീത് || 6.73.17 ||

ത്വമപ്രതിരഥഃ പുത്ര

ത്വയാ വൈ വാസവോ ജിതഃ |

കിം പുനർമാനുഷം ധൃഷ്ട്യം

നിഹനിഷ്യസി രാഘവം || 6.73.18 ||

തഥോക്തോ രാക്ഷസേന്ദ്രേണ

പ്രത്യഗൃഹ്ണാൻമഹാശിഷഃ |

തതസ്ത്വിന്ദ്രജിതാ ലങ്കാ

സൂര്യപ്രതിമതേജസാ || 6.73.19 ||

രരാജാപ്രതിവീർയേണ

ദ്യൗരിവാർകേണ ഭാസ്യതാ |

സ സമ്പ്രാപ്യ മഹാതേജാ

യുദ്ധഭൂമിമരിനമഃ || 6.73.20 ||

സ്ഥാപയാമാസ രക്ഷാംസി

രഥം പ്രതി സമന്തതഃ |

തതസ്തു ഹുതഭോക്താരം

ഹുതഭുക്സദ്യശപ്രഭഃ || 6.73.21 ||

ജുഹുവേ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠോ

വിധിവൻമന്ത്രസത്തമൈഃ |

സ ഹവിർലാജസത്കാരൈ -

ർമാൽയഗന്ധപുരസ്കൃതൈഃ || 6.73.22 ||

ജുഹുവേ പാവകം തത്ര

രാക്ഷസേന്ദ്രഃ പ്രതാപവാൻ |

ശസ്ത്രാണി ശരപത്രാണി

സമീധോഽഥ ബിഭീതകാഃ || 6.73.23 ||

ലോഹിതാനി ച വാസാംസി

സ്രുവം കാർഷ്ണായസം തഥാ |

സ തത്രാഗ്നിം സമാസ്തീര്യ

ശരപത്രൈഃ സതോമരൈഃ || 6.73.24 ||

ഛരാഗന്ധ്യ കൃഷ്ണവർണസ്യ

ഗലം ജഗ്രാഹ ജീവതഃ |

സകൃദേവ സമീദ്ധസ്യ

വിധുമസ്യ മഹാർചിഷഃ || 6.73.25 ||

ബഭൂവുസ്താനി ലിംഗാനി

വിജയം യാൻയദർശയൻ |

പ്രദക്ഷിണാവർതശിഖ -

സ്തപ്തകാഞ്ചനസന്നിഭഃ || 6.73.26 ||

ഹവിസ്തത് പ്രതിജഗ്രാഹ

പാവകഃ സ്വയമുത്ഥിതഃ |

സോഽസ്ത്രമാഹാരയാമാസ

ബ്രാഹ്മമസ്ത്രവിശാരദഃ || 6.73.27 ||

ധനുശ്ചാത്മരഥം ചൈവ

സർവം തത്രാഭ്യമന്ത്രയത് |

തസ്മിന്നാഹൂയമാനേന്ദ്രസ്ത്രേ
 ഹൂയമാനേ ച പാവകേ |
 സാർകഗ്രഹേന്ദുനക്ഷത്രം
 വിതത്രാസ നഭസ്ഥലം || 6.73.28 ||

സ പാവകം പാവകദീപ്തതേജാ
 ഹുത്വാ മഹേന്ദ്രപ്രതിമപ്രഭാവഃ |
 സചാപബാണാസിരമാശ്വസൂതഃ
 ഖ്വേന്തർദധ്യേന്ദ്രമാനമചിന്ത്യവീര്യഃ || 6.73.29 ||

തതോ ഹയരമാകീർണം
 പതാകാധ്വജശോഭിതം |
 നിർയയൗ രാക്ഷസബലം
 നർദമാനം യുയുത്സയാ || 6.73.30 ||

തേ ശരൈർബഹുഭിശ്ചിത്രൈ -
 സ്തീക്ഷ്ണവേഗൈരലങ്കൃതൈഃ |
 തോമരൈരങ്കുശൈശ്ചാപി
 വാനരാഞ്ജഘ്നൂരാഹവേ || 6.73.31 ||

രാവണിസ്തു സുസക്രൂദ്ധ -
 സ്താൻ നിരീക്ഷ്യ നിശാചരാൻ |
 ഹൃഷ്ടാ ഭവന്തോ യുധ്വന്തു
 വാനരാണാം ജിഹ്വാംസയാ || 6.73.32 ||

തതസ്തേ രാക്ഷസാഃ സർവേ
 ഗർജന്തോ ജയകാക്ഷിണഃ |
 അഭ്യവർഷംസ്തതോ ഘോരം
 വാനരാൺശരവൃഷ്ടിഭിഃ || 6.73.33 ||

സ തു നാലീകനാരാചൈ -
 ര്ഗദാഭിർമുസലൈരപി |
 രക്ഷോഭിഃ സംവൃതഃ സംഖ്യേ
 വാനരാൻ വിചകർഷ ഹ || 6.73.34 ||

തേ വധ്യമാനാഃ സമരേ
 വാനരാഃ പാദപായുധാഃ |
 അഭ്യവർഷന്ത സഹസാ
 രാവണിം ശൈലപാദപൈഃ || 6.73.35 ||

ഇന്ദ്രജിത് തു തദാ ക്രുദ്ധോ
 മഹാതേജാ മഹാബലഃ |
 വാനരാണാം ശരീരാണി
 വ്യധമദ് രാവണാത്മജഃ || 6.73.36 ||

ശരേണൈകേന ച ഹരീൻ
 നവ പഞ്ച ച സപ്ത ച |
 ബിഭേദ സമരേ ക്രുദ്ധോ
 രാക്ഷസാൻ സമ്പ്രഹർഷയൻ || 6.73.37 ||

സ ശരൈഃ സൂര്യസങ്കാശൈഃ
 ശാതകുന്ദവിഭൂഷണൈഃ |
 വാനരാൻ സമരേ വീരഃ
 പ്രമമാഥ സുദുർജയഃ || 6.73.38 ||

തേ ഭിന്നഗാത്രാഃ സമരേ
 വാനരാഃ ശരപീഡിതാഃ |
 പേതൂർമഥിതസങ്കൽപാഃ
 സുരൈരിവ മഹാസുരാഃ || 6.73.39 ||

തേ തപന്തമിവാദിത്യം
 ഘോരൈർബാണഗഭസ്തിഭിഃ |
 അഭ്യധാവന്ത സക്രൂദ്ധാഃ
 സംയുഗേ വാനരർഷഭാഃ || 6.73.40 ||

തതസ്തു വാനരാഃ സർവേ
 ഭിന്നദേഹാ വിചേതസഃ |
 വൃഥിതാ വിദ്രവന്തി സ്ഥ
 രുധിരേണ സമുക്ഷിതാഃ || 6.73.41 ||

രാമസ്യാർഥേ പരാക്രമ്യ
 വാനരാസ്ത്യക്തജീവിതാഃ |
 നർദന്തസ്ത്യേനിവൃത്താസ്തു
 സമരേ സശിലായുധാഃ || 6.73.42 ||

തേ ദ്രുമൈഃ പർവതാഗ്രൈശ്ച
 ശിലാഭിശ്ച പ്ലവംഗമാഃ |
 അഭ്യവർഷന്ത സമരേ
 രാവണിം സമവസ്ഥിതാഃ || 6.73.43 ||

തം ദ്രുമാണാം ശിലാനാം ച
 വർഷം പ്രാണഹരം മഹത് |
 വ്യപോഹത മഹാതേജാ
 രാവണിഃ സമിതിഞ്ജയഃ || 6.73.44 ||

തതഃ പാവകസങ്കാശൈഃ
 ശരൈരാശീവിഷോപമൈഃ |
 വാനരാണാമനീകാനി
 ബിഭേദ സമരേ പ്രഭുഃ || 6.73.45 ||

അഷ്ടാദശശരൈരസ്തീക്ഷ്ണൈഃ

സ വിദ്ധ്യാ ഗന്ധമാദനം |

വിവ്യാധ നവഭിശ്ചൈവ

നലം ദൂരാദവസ്ഥിതം || 6.73.46 ||

സപ്തഭിസ്തു മഹാവീര്യോ

മൈനം മർമവിദാരണൈഃ |

പഞ്ചഭിർവിശിഖൈശ്ചൈവ

ഗജം വിവ്യാധ സംയുഗേ || 6.73.47 ||

ജാംബവന്തം തു ദശഭി -

ർനീലം ത്രിംശദ്ഭിരേവ ച |

സുഗ്രീവമൃഷഭം ചൈവ

സോഽംഗദം ദ്വിവിദം തഥാ || 6.73.48 ||

ഘോരൈർദത്തവരൈരസ്തീക്ഷ്ണൈഃ -

ർനിഷ്പ്രാണാനകരോത് തദാ |

അന്യാനപി തഥാ മുഖ്യാൻ

വാനരാൻ ബഹുഭിഃ ശരൈഃ || 6.73.49 ||

അർദയാമാസ സക്രൂദ്ധഃ

കാലാഗ്നിരിവ മുർച്ഛിതഃ |

സ ശരൈഃ സൂര്യസങ്കാശൈഃ

സുമുക്തൈഃ ശീഘ്രഗാമിഭിഃ || 6.73.50 ||

വാനരാണാമനീകാനി

നിർമമന്ഥ മഹാരണേ |

ആകുലാം വാനരീം സേനാം

ശരജാലേന പീഡിതാം || 6.73.51 ||

ഹൃഷ്ടഃ സ പരയാ പ്രീത്യാ
 ദദർശ ക്ഷതജോക്ഷിതാം |
 പുനരേവ മഹാതേജാ
 രാക്ഷസേന്ദ്രാത്മജോ ബലീ || 6.73.52 ||

സംസൃജ്യ ബാണവർഷം ച
 ശസ്ത്രവർഷം ച ദാരുണം |
 മമർദ വാനരാന്ദീകം
 പരിതസ്ത്രിന്ദജിദ് ബലീ || 6.73.53 ||

സ്വസൈന്യമുത്സൃജ്യ സമേത്യ തൂർണം
 മഹാഹവേ വാനരവാഹിനീഷു |
 അദ്യശ്യമാനഃ ശരജാലമുഗ്രം
 വവർഷ നീലാംബുധരോ യഥാംബു || 6.73.54 ||

തേ ശക്രജിദ്ബാണവിശീർണ്ണദേഹാ
 മായാഹതാ വിസ്വരമുന്നദന്തഃ |
 രണേ നിപേതൂർഹരയോദ്രികൽപാ
 യഥേന്ദ്രവജ്രാഭിഹതാ നഗേന്ദ്രാഃ || 6.73.55 ||

തേ കേവലം സന്ദൃശുഃ ശിതാഗ്രാൻ
 ബാണാൻ രണേ വാനരവാഹിനീഷു |
 മായാവിഗൃഹ്യം ച സുരേന്ദ്രശത്രും
 ന ചാത്ര തം രാക്ഷസമപ്യപശ്യൻ || 6.73.56 ||

തതഃ സ രക്ഷാധിപതിർമഹാത്മാ
 സർവാ ദിശോ ബാണഗണൈഃ ശിതാഗ്രൈഃ |
 പ്രച്ഛാദയാമാസ രവിപ്രകാശൈ -
 ര്വിദാരയാമാസ ച വാനരേന്ദ്രാൻ || 6.73.57 ||

സ ശൂലനിസ്ത്രിംശപരശ്വധാനി
 വ്യാവിദ്ധദീപ്താനലസപ്രഭാണി |
 സവിസ്ഫുലിംഗോജ്ജ്വലപാവകാനി
 വവർഷ തീവ്രം പ്ലവഗേന്ദ്രസൈന്ധവേ || 6.73.58 ||

തതോ ജ്വലനസങ്കാശൈ -
 ര്ബാണൈർവാനരയുമപാഃ |
 താഡിതാഃ ശക്രജിദ്ബാണൈഃ
 പ്രഹുൽലാ ഇവ കിംശുകാഃ || 6.73.59 ||

തേന്യോന്യമഭിസർപന്തോ
 നിനദന്തശ്ച വിസ്വരം |
 രാക്ഷസേന്ദ്രാസ്ത്രനിർഭിന്നാ
 നിപേതുർവാനരർഷഭാഃ || 6.73.60 ||

ഉദീക്ഷമാണാ ഗഗനം
 കേചിന്നേത്രേഷു താഡിതാഃ |
 ശരൈർവിവിശൂരന്യോന്യം
 പേതുശ്ച ജഗതീതലേ || 6.73.61 ||

ഹനുമന്തം ച സുഗ്രീവ -
 മംഗദം ഗന്ധമാദനം |
 ജാംബവന്തം സുഷേണം ച
 വേഗദർശിനമേവ ച || 6.73.62 ||

മൈനം ച ദ്വിവിദം നീലം
 ഗവാക്ഷം ഗവയം തഥാ |
 കേസരിം ഹരിലോമാനം
 വിദ്യുദ്ദംഷ്ട്രം ച വാനരം || 6.73.63 ||

സൂർയാനനം ജ്യോതിർമുഖം

തഥാ ദധിമുഖം ഹരിം |

പാവകാക്ഷം നലം ചൈവ

കുമുദം ചൈവ വാനരം || 6.73.64 ||

പ്രാസൈഃ ശൂലൈഃ ശിതൈർബാണൈ -

രിന്ദ്രജിൻമന്ത്രസംഹിതൈഃ |

വിവ്യാധ ഹരിശാർദൂലാൻ

സർവാംസ്താൻ രാക്ഷസോത്തമഃ || 6.73.65 ||

സ വൈ ഗദാഭിർഹരിയുഥമുഖ്യാൻ

നിർഭിദ്യ ബാണൈസ്തപനീയവർണൈഃ |

വവർഷ രാമം ശരവൃഷ്ടിജാലൈഃ

സലക്ഷ്മണം ഭാസ്കരരശ്മികൽപൈഃ || 6.73.66 ||

സ ബാണവർശൈശരഭിവൃഷ്യമാണോ

ധാരാനിപാതാനിവ താനചിന്ത്യ |

സമീക്ഷമാണഃ പരമാദ്ഭുതശ്രീ

രാമസ്തദാ ലക്ഷ്മണമിത്യുവാച || 6.73.67 ||

അസൗ പുനർലക്ഷ്മണ രാക്ഷസേന്ദ്രോ

ബ്രഹ്മാസ്ത്രമാശ്രിത്യ സുരേന്ദ്രശത്രുഃ |

നിപാതയിത്യാ ഹരിസൈന്യമസ്ഥാ -

ങ്ശിതൈഃ ശരൈരർഭയതി പ്രസക്തം || 6.73.68 ||

സ്വയംഭുവാ ദത്തവരോ മഹാത്മാ

സമാഹിതോന്തർഹിതഭീമകായഃ |

കഥം നു ശക്യോ യുധി നഷ്ടദേഹോ

നിഹന്തുമദ്യന്ദ്രജിദുദ്യതാസ്ത്രഃ || 6.73.69 ||

മന്യേ സ്വയംഭൂർഭഗവാനചിന്ത്യ -

സ്തസ്യേതദസ്ത്രം പ്രഭവശ്ച യോസ്യ |
ബാണാവപാതം ത്വമിഹാദ്യ ധീമൻ
മയാ സഹാവ്യഗ്രമനാഃ സഹസ്വ || 6.73.70 ||

പ്രച്ഛാദയത്യേഷ ഹി രാക്ഷസേന്ദ്രഃ

സർവാ ദിശഃ സായകവൃഷ്ടിജാലൈഃ |
ഏതച്ച സർവം പതിതാഗ്ര്യശൂരം
ന ഭ്രാജതേ വാനരരാജസൈന്യം || 6.73.71 ||

ആവാം തു ദൃഷ്ട്വാ പതിതൗ വിസംജന്തൗ

നിവൃത്തയുദ്ധൗ ഹതഹർഷരോഷൗ |
ധ്രുവം പ്രവേക്ഷ്യത്വമരാരിവാസ -
മസൗ സമാസാദ്യ രണാഗ്ര്യലക്ഷ്മീം || 6.73.72 ||

തതസ്തു താവിന്ദ്രജിതോസ്ത്രജാലൈ -

ർബഭൂവതുസ്ത്രത തദാ വിശസ്തു |
സ ചാപി തൗ തത്ര വിഷാദയിത്വാ
നനാദ ഹർഷാദ് യുധി രാക്ഷസേന്ദ്രഃ || 6.73.73 ||

തതസ്തദാ വാനരസൈന്യമേവം

രാമം ച സംഖ്യേ സഹ ലക്ഷ്മണേന |
വിഷാദയിത്വാ സഹസാ വിവേശ
പുരീം ദശഗ്രീവഭൂജാഭിഗുപ്താം |
സംസ്തുയമാനഃ സ തു യാതുധാണൈഃ
പിത്രേ ച സർവം ഹൃഷിതോഭ്യുവാച || 6.73.74 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
യുദ്ധകാണ്ഡേ ത്രിസപ്തതിതമഃ സർഗഃ ||